

MATERIAŁY DLA UCZNIÓW:

Klasa IIIe: historia i społeczeństwo

Dzień dobry,

moje drogie kilka informacji: wszystkie aktualne oceny są wpisane do i-dziennika. Znak x wskazuje na brak oceny z zaległej pracy. Proszę, abyście wydrukowały sobie poniższą notatkę dotyczącą tematów, które przerobiłybyśmy na zajęciach w szkole i wpięły ją do zeszytu. Zdaję sobie sprawę, że macie dużo materiału do przerobienia na egzamin maturalny, dlatego na dzień dzisiejszy nie obciążam Was dodatkową pracą z historii. W razie jakichkolwiek pytań czy wątpliwości jestem do waszej dyspozycji na i-dzienniku lub pod adresem mailowym: wasikbeata.zst@gmail.com

Pozdrawiam Was serdecznie życząc dużo zdrowia ☺

Beata Tyrakowska-Wąsik

Temat: **Nowy kolonializm.**

1. Walka z handlem niewolnikami.

- ustanowienie formalnego zakazu handlu niewolnikami podczas kongresu wiedeńskiego
- stopniowe znoszenie niewolnictwa w posiadłościach państw europejskich od 1833r. w Wielkiej Brytanii po 1888r. w Brazylii.

2. Imperium wiktoriańskie.

- dominacja Wielkiej Brytanii na morzach i oceanach
- nowoczesna gospodarka, przemysł, duże znaczenie londyńskiej giełdy
- Wielka Brytania stanowiła potęgę finansową i stała się „bankierem świata”
- do Wielkiej Brytanii należały: Kanada, Nowa Szkocja, Nowy Brunswik, Wyspa Księcia Edwarda oraz Nowa Funlandia.

3. Podbój Algierii przez Francuzów nastąpił w latach 1830-1847. Francuzi stworzyli tam struktury administracyjne i fiskalne oraz przeprowadzili reformę rolną, rozpoczynając uprawę zbóż i winorośli.

4. Państwo środka i „wiek upokorzeń”.

- największym i najludniejszym państwem Dalekiego Wschodu w XIXw. były Chiny, Chińczycy uważali swoje państwo za samowystarczalne gospodarstwo, doskonałe pod względem kulturowym, dlatego nie szukali kontaktów z Europejczykami, których uważali za barbarzyńców
- Europejczycy dążyli do kontaktów handlowych z państwem środka ze względu na wyroby chińskie (porcelana, herbata, jedwab)
- Chiny przyjmowały od Europy jedynie srebro i opium (I wojna opiumowa)
- „wiek upokorzeń” - epoka zależności politycznej Chin od obcych mocarstw.

5. Wyścig kolonialny w Afryce.

- w Afryce funkcjonowały różne typy organizacji państwowych, odrębne kultury i wyznania
- do czasu uzyskania leku na malarię Afryka był niedostępna dla białych ludzi
- w przededniu wybuchu I wojny światowej niemal cała Afryka znalazła się pod panowaniem kilku państw europejskich, które nieustannie rywalizowały ze sobą o wpływy polityczne i ekonomiczne.

Temat: **Konflikty kolonialne.**

1. Przeciw kolonizatorom.

- bunty i powstania były odpowiedzią miejscowych ludów na nowe porządki sprzeczne z ich kulturą i obyczajami

- źródła przewagi militarnej państw europejskich (nowoczesna technika wojenna, nowoczesne uzbrojenie i wyposażenie żołnierzy, szybki transport i komunikacja).

2. **Bunt sipajów w Indiach (1857-1859).**

- a) sipajowie – żołnierze indyjscy służący pod komendą Brytyjczyków
- b) przyczyną buntu były pogłoski o wykorzystywaniu tłuszczu zwierzęcego do zabezpieczania amunicji
- c) powstańcy zdobyli szerokie poparcie społeczne
- d) skutkiem powstania sipajów były zmiany w administrowaniu Indiami przez Wielką Brytanię
 - przejście administracji z rąk **Kompanii Wschodnioindyjskiej** przez państwo
 - przyjęcie przez monarchów brytyjskich tytułu cesarzy Indii.

3. **Powstania w Chinach.**

- a) wojny opiumowe: 1839-1842 i 1856-1860
- b) powstanie tajpingów (1851-1864)
 - bunt przeciwko władcom z dynastii mandżurskiej
 - został stłumiony przy współudziale wojsk europejskich
- c) powstanie bokserów (1899-1901)
- d) 1911r. – ustanowienie w Chinach republiki.

4. **Powstanie Mahdiego w Sudanie (1881–1899).**

- a) zbrojne wystąpienie derwiszów (muzułmańskie bractwo religijne) przeciwko Egipcjom i Wielkiej Brytanii
- b) na czele powstania stanął Mohammed Ali, który ogłosił się Mahdim (następcą proroka)
- c) przebieg powstania
 - zdobycie przez powstańców Chartumu
 - ekspedycja brytyjska pod dowództwem Horatio Kitchenera
 - klęska powstańców w bitwie pod Omdurmanem (1898r.) i podporządkowanie Sudanu Brytyjczykom.

5. **Konflikty w Afryce Południowej.**

- a) podbój państwa Zulusów przez Brytyjczyków
- b) Burowie – potomkowie kolonistów holenderskich
- c) stworzenie przez Burów nowych państw na terytoriach odebranych Zulusom – Transwalu i Oranii
- d) dążenie Wielkiej Brytanii do zdobycia Transwalu i Oranii
 - pierwsza wojna burska (1880-1881) – Burowie obronili niezależność
 - odkrycie złóż diamentów i złota spowodowało gwałtowny napływ osadników angielskich
 - druga wojna burska (1899-1902)
- e) utworzenie Związku Południowej Afryki jako dominium brytyjskiego – 1910 r.

Temat: **Gospodarka w okresie imperializmu.**

1. **Znaczenie kolonii w epoce industrialnej.**

- a) źródła surowców
- b) rynki zbytu dla produkcji przemysłowej metropolii
- c) miejsce lokowania kapitału
- d) bazy wojskowe.

2. **Administracja kolonialna.**

- a) wyższe stanowiska administracyjne piastowali Europejczycy
- b) czasami niższą administrację pozostawiano w rękach ludności miejscowej
- c) protektorat – forma zależności politycznej, w której państwo posiadające własny ustrój uzależnione jest w swej polityce od państwa silniejszego (protektora)
- d) eksploatacja Niezależnego Państwa Konga przez króla belgijskiego Leopolda II.

3. **Szlaki oceaniczne.**

- a) imperia kolonialne dążyły do objęcia swoją kontrolą kluczowych szlaków oceanicznych
- b) budowa Kanału Sueskiego
 - Kanał Sueski łączył Morze Śródziemne z Morzem Czerwonym i skracał drogę do Indii

- Kanał Sueski został oddany do użytku w 1869r.
- c) budowa Kanału Panamskiego
- Kanał Panamski łączył Ocean Atlantycki z Pacyfikiem
- Kanał Panamski został otwarty w 1914r.
- d) inicjatorem budowy Kanału Sueskiego i Kanału Panamskiego był Ferdinand de Lesseps (francuski dyplomata i przedsiębiorca).

4. **Największe linie kolejowe na świecie.**

- a) budowa przez Amerykanów linii kolejowej łączącej wybrzeże Atlantyku z Kalifornią
- b) budowa Kanadyjskiej Kolei Pacyficznej
- c) budowa Kolei Transsyberyjskiej w Rosji
- d) budowa Indian Pacyfik w Australii.

Temat: Brzemie białego człowieka.

1. **Stosunek Europejczyków do skolonizowanej ludności.**

- a) źródła dominacji
 - przewaga technologiczna i naukowa
 - przewaga militarna
- b) traktowanie skolonizowanej ludności z lekceważeniem i pogardą.

2. **Twórcy ideologii imperialnej.**

- a) **Rudyard Kipling** – *Brzemie białego człowieka*
- b) **Cecil Rhodes** – autor koncepcji brytyjskiego imperium kolonialnego.

3. **Skutki kolonializmu dla ludności pozaeuropejskiej.**

- a) negatywne:
 - uzależnienie gospodarek państw skolonizowanych od metropolii
 - pozbawienie prawa ludności pozaeuropejskiej wpływu na losy kraju
 - zniszczenie rodzimej kultury
- b) pozytywne:
 - transfer zachodniej wiedzy i kulturowy
 - postęp cywilizacyjny
 - rozbudowa nowoczesnej infrastruktury niektórych gałęzi przemysłu.

4. **Źródła krytyki kolonializmu.**

- a) krytyka okrutnego traktowania ludności autochtonicznej
- b) niechętny stosunek do interwencji zbrojnych w koloniach
 - krytyka brutalnych metod tłumienia powstania Hererów i Hotentotów
 - krytyka interwencji w Chinach
 - przejawy sympatii wobec Burów walczących z armią brytyjską
 - krytyka krwawego systemu stworzonego przez króla Belgii Leopolda II
- c) przekonanie o zbyt dużych kosztach utrzymania kolonii.

5. **Wpływ kolonializmu na kulturę europejską.**

- a) rozwój etnografii i antropologii
- b) rozwój orientalizmu, przejawiającego się w zainteresowaniu egzotycznymi kulturami i czerpaniu wzorców z ich dorobku – zwłaszcza Chin i Indii
- c) zwyczaje kulinarne
- d) sklepy kolonialne (herbata, ryż, kakao, chałwa, wiórki kokosowe)
- e) wzrosło zainteresowanie duchowością indyjską (reinkarnacja, wędrownka dusz).